

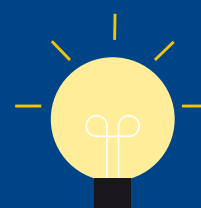
Feiten & cijfers

Projecten in beeld

Tips & Tops

Provincie Utrecht wordt steeds groener!

Dankzij de subsidieregeling
'Groene, gezonde en klimaatbestendige
steden en dorpen'

Inhoud

Van tegels naar groen: **werken aan een groenere en gezondere provincie Utrecht** **5**

Feiten en cijfers: **De provincie Utrecht wordt steeds groener!** **6**

Van inspiratieloos schoolplein naar **groene plek vol avontuur** **8**

Door de vergroening maakt de hele buurt nu gebruik van ons **schoolplein** **13**

Van warme, zwarte schuurdaken naar **een koele, groene oase** **16**

Het hele wooncomplex en de binnentuin, **staan in het teken van ontmoeten** **21**

Klimmen, klauteren en verstoppertje spelen op het groene schoolplein **24**

Klimaatfontein zorgt voor **verkoeling én bewustwording** **28**

Van grijze speelpleinen naar **groene speeltuinen** **32**

In twee weekenden haalden de ouders **alle tegels van het schoolplein eruit** **36**

Tips & Tops **41**

Van tegels naar groen: werken aan een groenere en gezondere provincie Utrecht

Voorwoord

We merken het steeds vaker: hete zomers, hevige regenbuien en langdurige droogte. Straten staan vaker blank, huizen koelen niet meer goed af en de natuur heeft het moeilijk. Tegelijkertijd willen we juist meer groen om ons heen, om fijn te kunnen wonen, werken en ontspannen. Gelukkig groeit in de provincie Utrecht het besef dat we nú in actie moeten komen om onze steden en dorpen leefbaar te houden, ook in de toekomst.

Daarom is eind 2021 de subsidieregeling 'Groene, Gezonde en Klimaatbestendige Steden en Dorpen' van start gegaan. Deze regeling helpt bij het vergroenen van steden en dorpen, met aandacht voor drie thema's: klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Want als we vergroenen om hitte, wateroverlast en droogte tegen te gaan, waarom dan niet meteen kiezen voor inheemse soorten die bijdragen aan de biodiversiteit? En waarom het groen niet zo inrichten dat het uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en ontspannen?

De afgelopen jaren zijn tientallen plekken in onze provincie groener geworden. Denk aan schoolpleinen, daken, straten, pleinen en

buurttuinen. In totaal zijn 122 projecten gerealiseerd - goed voor meer dan 90.000 m² aan tegels en stenen die plaatsmaakten voor planten, bomen en gras.

In deze publicatie lichten we acht projecten uit. Van leerlingen die creatiever worden op een groen schoolplein tot buurtbewoners die elkaar ontmoeten in een binnentuin met veel bomen en planten. Het effect is zichtbaar én voelbaar: meer schaduw en verkoeling op warme dagen, minder wateroverlast tijdens stortbuien en meer ruimte voor vogels, vlinders en bijen.

In maart 2025 is de subsidieregeling verlengd tot eind 2027. Het enthousiasme blijft groeien. Een groener, gezonder en klimaatbestendiger Utrecht is in de maak!

Programma Klimaatadaptatie, Aanpak Biodiversiteit in Stad & Dorp, Programma Gezond & Veilig en het voormalig Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving

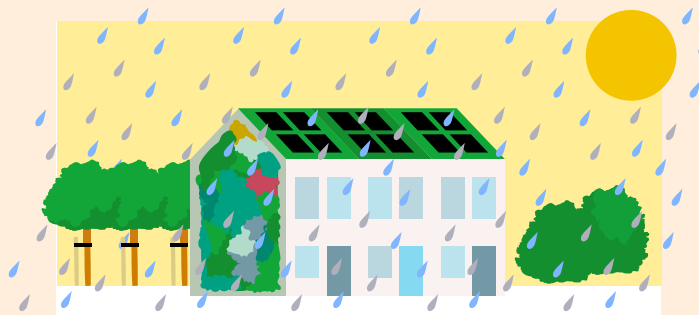
Provincie Utrecht

De provincie Utrecht wordt steeds groener!

Dankzij de subsidieregeling ‘Groene, gezonde en klimaatbestendige steden en dorpen’

■ Waarom deze subsidieregeling?

Groen helpt bij hitte en hoosbuien

We zorgen dat steden en dorpen klaar zijn voor het veranderende weer. Zo blijft het fijn wonen, werken en ontspannen. Ook bij hitte, hevige regen of droogte.

Versterken van biodiversiteit

Met meer inheemse planten en bomen zorgen we voor meer vogels, vlinders en andere dieren!

Stimuleren van bewegen en ontmoeting

Groene plekken waar je kunt spelen, wandelen, sporten of even kunt bijpraten met anderen.

■ Voor/na subsidie

51
schoolpleinen
vergroend

71
projecten
vergroend

22%
van de projecten
vond plaats in
een versteende wijk

90.000
m² aan tegels eruit,
en groen erin

■ Soorten projecten

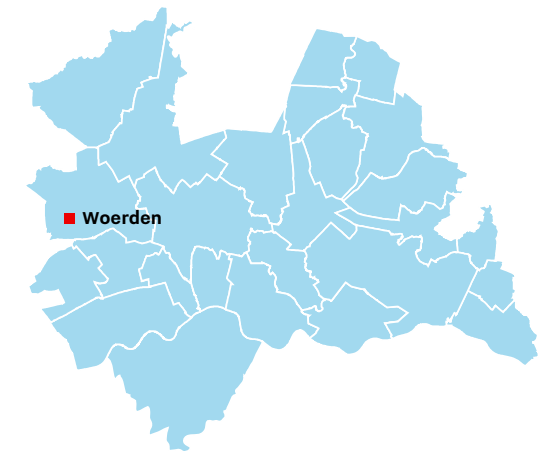
€ 30.000
gemiddelde subsidie
voor schoolpleinen

€ 24.000
gemiddelde subsidie
voor overige projecten

€ 3,5 miljoen
totaal aan subsidie verleend
vanuit de provincie voor alle projecten

Van inspiratieloos schoolplein naar groene plek vol avontuur

Het 30 jaar oude verzakte schoolplein van de Andersenschool in Woerden stond regelmatig onder water en was in de zomer bloedheet. De kinderen speelden dan soms noodgedwongen binnen. Dat moest anders, vond ouder Lucy van Keulen. Sinds februari van dit jaar is het plein compleet veranderd en vind je er eetbare planten, een wadi en een heuse klimmuur en kruiptunnel.

 De eerste bloemen staan intussen in bloei, leerkrachten zetten kruidenthee uit eigen schooltuin en de hele dag door spelen er kinderen op het schoolplein. “Het is er altijd druk, ook in het weekend”, vertelt Lucy, wier drie kinderen op de Andersenschool zitten. Ze stapte in september 2023 naar de leiding van de school met haar plan voor een groen schoolplein. “Dat werd enthousiast ontvangen, want de wens om iets aan het schoolplein te doen lag er al langer.”

Groot dromen

Lucy liet er geen gras over groeien en ging aan de slag: samen met de directeur en leerkracht Marlous de Beer schreef ze een visiedocument. Ook volgden ze de training ‘Groen schoolplein starten’ van het bedrijf Speelnatuur, waar ze allerlei praktische tips kregen. Om het geld bij elkaar te krijgen schreven ze zo’n 20 fondsen aan, zetten een crowdfundingactie én veiling op en

Lucy van Keulen, initiatiefnemer, en schooldirecteur Eelco Kosterman, met spelende leerlingen op de achtergrond.

hielden een sponsorloop. Uiteindelijk kregen ze van vijftien fondsen subsidie, ook van de provincie Utrecht.

Lucy: “We huurden een professionele ontwerper in en zeiden: ‘We dromen groot, pas als het niet anders kan, maken we het kleiner’. De betekende ook dat de leerlingen met grote ideeën mochten komen. Die wilden onder andere een klimmuur, een grot, een buitenkeuken en een hangmat. Sinds februari 2025 is het plein klaar en zitten al die elementen erin, al is de grot wel een kruiptunnel geworden. Meer dan de helft van het plein is nu groen en 70% van de plantensoorten is eetbaar. Onze grote droom is uitgekomen.”

Meer creativiteit en beweging

De plassen met water zijn ondertussen verleden tijd en bloedhete tegels in de zomer ook. “De kinderen vinden het

fantastisch”, vertelt Lucy. “Er is eindelijk ruimte voor creativiteit. Eerst was er een kist met speelgoed, nu maken ze iets zelf tot speelgoed. Een stok kan een speer zijn, maar ook een pop of een paard. De wadi, die we aanlegden op de plek waar altijd water bleef staan, is een van de favoriete plekken van de kinderen. Er ligt een boomstam in waar ze constant overheen lopen. De kortste route van het schoolplein naar de klas loopt over een heuvel en een evenwichtsbalk. Alle kinderen nemen die route. Ze bewegen zoveel meer dan eerst.”

Saamhorigheid

Ook schooldirecteur Eelco Kosterman is enthousiast: “Buitenspelen was vroeger meer het bijsturen van kinderen; ruzies oplossen of kinderen vermaken. Nu betekent het samen bezig zijn met dingen als buitenbloementekens, planten water geven of

“De wadi, die we aanlegden op de plek waar altijd water bleef staan, is een van de favoriete plekken van de kinderen”

lachen om de spellen die ze zelf verzinnen. Het plein biedt de kinderen nu zoveel meer. Ik zie blije en bezwete gezichten, de kinderen voelen zich uitgedaagd en komen echt tot bloei op hun eigen manier. Ook voor leerkrachten brengt het mooie dingen. Ze doen samen met de leerlingen het onderhoud en zien ineens heel andere kanten van hun leerlingen: creatief, zorgzaam, vindingrijk. Dat verrast ze en maakt het werk leuker.”

Betrek iedereen

Voor andere ouders of scholen die graag een groen schoolplein willen aanleggen heeft Lucy een paar belangrijke tips: zorg voor een breed draagvlak. “Het is een uitdagend lang proces waarbij je iedereen nodig hebt. De schoolleiding moet bereid zijn om grote keuzes te maken; een plein is kostbaar en ligt er weer 30 jaar. En van de leerkrachten vraagt het om creatief te zijn met meer zand in de klas en wisselende looproutes. De ouders heb je nodig voor de crowdfunding. Veel

communiceren en informatie delen, mensen actief een rol geven en iedereen trots maken over wat je doet is essentieel. En geef ook mogelijkheden het project laagdrempelig te steunen; niet iedereen wil een hele middag helpen, maar geld geven en een link delen met familie wel.”

Neem de tijd

Lucy eindigt: “Het is niet zomaar iets wat je erbij doet, neem er echt de tijd voor. Elk fonds heeft weer eigen voorwaarden. Het ene wil per se een definitief ontwerp zien én een volledig sluitende begroting. Het andere wil dat je al klaar bent, terwijl sommigen fondsen juist eisen dat je nog niet begonnen bent. Het vraagt dus creativiteit, kennis en een flinke dosis flexibiliteit. Houd voor ogen wat het je uiteindelijk gaat opleveren: een plek waar kinderen gezonder en gelukkiger zijn. Het is het meer dan waard, dat zie ik elke dag weer!”

Al langere tijd was schoolleider Maeyke de Ree van basisschool Atlas in Leusden ontevreden over het schoolplein. Het zag er veel te ‘stads’ en onaantrekkelijk uit. Met subsidie van onder andere provincie Utrecht is het schoolplein onlangs omgetoverd tot een klimaatbestendige ontdektuin.

Meer dan 100 m² inheemse planten, dertien inheemse bomen, klimop tegen de muur, duikerekken, een speelbuis en een takkenhut. Niets doet meer herinneren aan het grijze, kale schoolplein van een jaar geleden. Schoolleider Maeyke Ree kijkt vanuit haar kamer vol trots naar het vergroende plein. Ze vertelt: “Ons schoolgebouw werd acht jaar geleden opgeleverd, maar met het schoolplein was ik niet blij. In de zomer was het er heel warm, na een fikse regenbui bleven er plassen staan en het was één groot voetbalveld. De voetballen vlogen de jongste kinderen constant om de oren. We hebben in die tijd acht platanen laten aanplanten om voor wat verkoeling te zorgen. Ik wilde wel meer doen, maar de kosten waren lange tijd een struikelblok.”

Subsidie aanvragen

Uiteindelijk neemt Maeyke eind 2023 contact op met het Onderwijs Subsidiebureau. Het bureau vraagt bij verschillende partijen, waaronder provincie Utrecht en het waterschap, subsidie aan. Ook maken zij

Schoolleider Maeyke de Ree, met op de achtergrond leerlingen spelend op het groene schoolplein in Leusden.

Door de vergroening maakt de hele buurt nu gebruik van ons schoolplein

de tekening van het schoolplein waarin alle subsidievoorwaarden van de partijen verwerkt zijn en hebben contact met verschillende hoveniers. “Ik hoefde niets zelf te regelen, ideaal, was dat”, vertelt Maeyke. “Ik had geen idee dat je zoveel subsidie kan krijgen. Het bureau kost natuurlijk ook geld om in te huren, maar de kosten wegen dubbel en dwars op tegen het geld dat je vervolgens binnenhaalt. Uiteindelijk hoefden we maar een klein deel zelf bij elkaar te sprokkelen met onder andere een kerstmarkt en een sponsorloop.”

Van duikelrekken tot takkenhutten

Op 12 mei 2025, anderhalf jaar later, wordt het plein officieel geopend. “Het plein is geen siertuin, maar een ontdektuin waarin spelen centraal staat, want dat is natuurlijk wat je wil als school. Leerlingen mogen nat en vies worden, dat hoort erbij. We hebben de leerlingenraad en de ouders ook mee

laten denken.” Naast al het groen zijn er schommels, duikelrekken, een speelheuvel met speelbuis, takkenhutten, een voetbalkooi van houten palen, een tribune en een waterpomp die verkoeling geeft op warme dagen. Ook is er een ‘snelwegje’ met een ‘benzinepomp’ en een stoplicht, zodat kinderen bewegend kunnen leren. Leren vallen, opstaan en weer doorgaan vindt Maeyke belangrijk. “Niet alleen voor hun motorische ontwikkeling, maar ook omdat teleurstellingen óók bij het leven horen.”

Meer spelen, minder ruzie

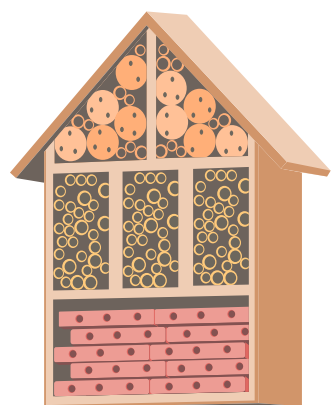
Sinds de aanleg van het nieuwe plein merkt Maeyke dat er veel minder ruzie is tussen de leerlingen onderling. “Het oude plein was veel te saai, er was te weinig te doen voor ze. Het vergroende plein nodigt uit tot samen spelen en de kinderen kunnen er ontprikkelen. Zeker in deze huidige tijd van constante prikkels is natuur om je heen essentieel.” Ook na schooltijd is het schoolplein in trek. Kinderen

van andere BSO’s komen er spelen en in het weekend zie je ouders met hun kinderen, ook van andere scholen. Maeyke: “Waar ze ons schoolplein eerst voorbijliepen, is het nu hartstikke populair. Door de vergroening maakt de hele buurt er nu gebruik van.”

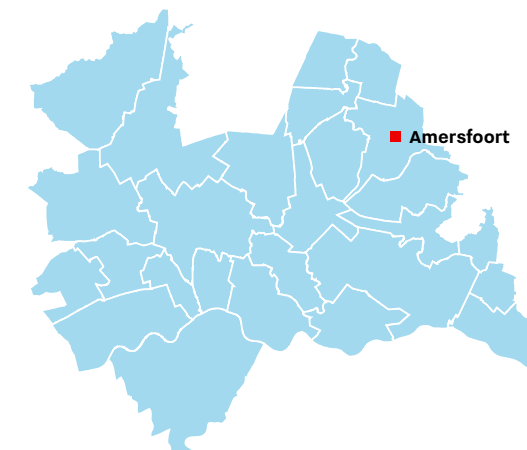
Grote betrokkenheid

Maeyke kijkt uit naar de komende tijd, waarin het groen op schoolplein steeds meer begint te groeien en bloeien. Hopelijk komen er insecten op de inheemse planten en het insectenhotel af en verschijnen er ook meer vogels. Over het onderhoud ontfermt de

leerlingenraad zich nu, zij komen binnenkort met een plan. “Je merkt dat leerlingen heel betrokken zijn, het is echt óns plein. Laatst kwam er een jongetje uit groep 2 naar me toe met een schepje dat hij in de bosjes had gevonden. Even later werd er een ander stuk speelgoed uitgevist. Ze willen het netjes houden en zijn heel voorzichtig, mooi om te zien. Het enige wat nog niet helemaal goed gaat, is de afwatering bij de waterpomp. Dus we zijn nu bezig om een soort wadi te maken, waarbij we gaten in de grond vullen met korrels, die ervoor zorgen dat het water sneller de grond in trekt.

“In de zomer was het schoolplein heel warm, na een fikse regenbui bleven er plassen staan en het was één groot voetbalveld”

Van warme, zwarte schuurdaken naar een koele, groene oase

Meer insecten en vogels, minder wateroverlast en lagere temperaturen. Timo en Sanne uit Amersfoort zijn blij met hun groene schuurdaken. Via de provincie Utrecht kregen ze via subsidie de kosten vergoed. “Eigenlijk is er geen reden om dit niet te doen.”

 Vanaf haar slaapkamer kijkt Sanne uit op het gemengde sedumdak van haar kleine schuurtje; de eerste planten staan in bloei. “Een heerlijk uitzicht”, vertelt ze enthousiast, terwijl ze ook het sedum op de uitbouw nog even laat zien. Achterbuurman Timo heeft zowel zijn schuurtje als zijn carport laten bedekken. Samen met andere burens hebben ze hun daken in de tuin vergroend.

Voordelen groen dak

Het idee kwam van Timo. “De buurt is aardig versteend; regelmatig halen mensen groen uit hun voortuin en leggen er tegels in. Bij flinke regen overstroomden de putten in de straat vaak door al die verstening. Dan lag er een grote plas water op het plein.”

Bomen staan er ook niet veel en dat is jammer vindt Timo, die juist van groen houdt. “Ik ben dol op insecten en heb allerlei verschillende planten in de tuin om de biodiversiteit te verhogen. Zo wemelt mijn bloeiende vuurdoorn nu van de hommels en die komen ook weer op mijn broccoli af die ik na de oogst bewust in bloei heb laten schieten. Ik heb flink wat droogtebestendige bomen en struiken in de tuin zoals een appel- en trompetboom en sering, jasmijn

Sanne en Timo
op het groene
dak van de schuur.

en kiwi-bes. In mijn moestuin zorg ik ervoor dat de bodem altijd bedekt is met organisch materiaal, waardoor water minder snel verdampt. Daardoor hoef ik veel minder water te geven. Al dat groen maakt mijn tuin bovendien stukken koeler in de zomer én het zorgt voor minder wateroverlast.”

Subsidie

Een buurman vertelde Timo een paar jaar terug dat je bij de provincie subsidie kunt aanvragen voor groene daken. In 2021 kreeg hij vier burenhouders enthousiast en deed een subsidieaanvraag. Dat ging helaas niet meteen goed. Timo: “In het systeem van de provincie leek het door onze postcodes alsof de daken niet dicht genoeg bij elkaar lagen. Mijn aanvraag werd daardoor in eerste instantie afgewezen. Maar, ik gaf niet zomaar op en maakte bezwaar. Onze twee straten liggen parallel aan elkaar en onze huizen liggen geografisch gezien dus wél dicht bij elkaar. Na wat uitleg, werd mijn aanvraag goedgekeurd. Daarna ging het vlot, want drie maanden later lag het sedum er al op. We kochten het sedum bij Groendak.nl, want die staat hier in Amersfoort bekend als een betrouwbare leverancier. Binnen een dag was het gepliept en lag het erop. En het mooie is, het heeft ons dankzij de subsidie van de provincie niets gekost.”

Meer vogels, meer verkoeling

Als het nu hard regent, fungeren de groene daken als een spons en raken de putten minder snel vol. Vogelaar Sanne geniet sinds haar groene dak van de vele vogels, zoals eksters, Turkse tortels, kauwtjes en mezen, die afkomen op de insecten die er nu in groten getale te vinden zijn. Timo is wat hij zelf een ‘insectelaar’ noemt en wordt vooral blij van de insecten, zoals bijen en lieveheersbeestjes die het sedum aantrekt. “Ook al zijn die bijen soms voer voor de vogels, dat is nu eenmaal de natuur. Ik zie het sedumdak als een verlengstuk van mijn tuin die nu een stuk groter is.” Timo heeft een speciale thermometer in zijn sedumdak gestoken, waardoor hij kan zien dat de temperatuur onder het sedum in de zomer een paar graden lager is dan erboven. In de winter is het juist warmer. “En”, vertelt hij, “onze groene daken gaan veel langer mee dan daken met dakleer erop. Die drogen door warmte en zon relatief snel uit.”

Ga ervoor!

Aan andere inwoners met een wens voor een groen dak, wil Timo meegeven om je niet te laten afschrikken. “Kijk naar welke subsidiemogelijkheden er zijn en betrek je burenhouders erbij. Als je de aanvraag goed onderbouwt, is het eigenlijk heel simpel.

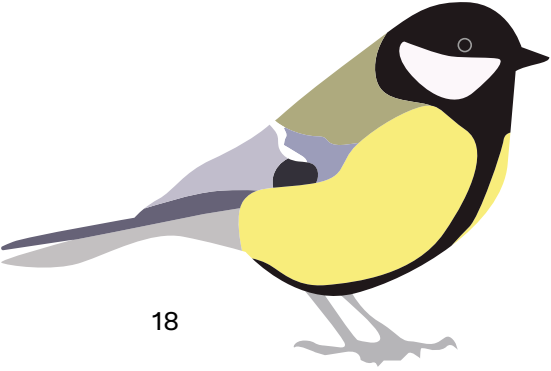
Wat wel goed is om te weten: je moet je sedumdak minimaal vijf jaar erop laten liggen en onderhouden. Maar dat onderhoud stelt niets voor. Ik sproei gemiddeld één keer per jaar als het wekenlang niet regent en ik heb tot nu toe pas één keer voeding gegeven, het is tenslotte geen moestuin. Ik kocht droge mestkorrels die ik mengde met compost en een beetje water. Daar kneedde ik balletjes van die ik op het dak gooide, waar ze uit elkaar vielen. Een methode die ik zelf bedacht. Het dak hoef ik niet op om water en voeding te geven. Een ladder is genoeg.” “Eigenlijk is er geen reden om het niet te

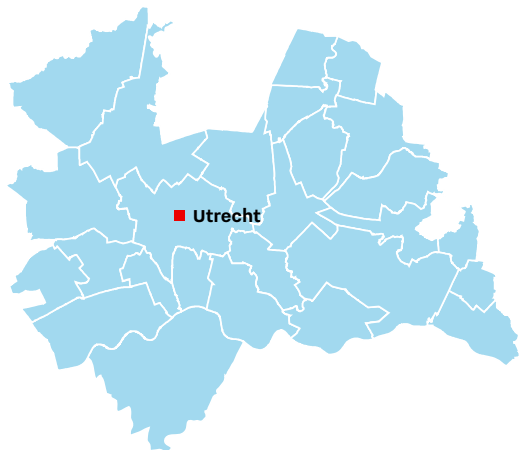
doen”, eindigt Sanne. “Het zou mooi zijn als de overheid groene daken actief aanbiedt aan inwoners, nu moet je er zelf achteraan. Ik denk dat het enorm zou helpen, helemaal als het mensen niets of weinig kost omdat er subsidie is. Achteraf baalden mijn burenhouders dat ze niet mee hebben gedaan, toen ze hoorden dat we de kosten vergoed hebben gekregen.”

De provincie Utrecht geeft nu alleen subsidie voor hoogwaardige groene daken, waardoor er nog meer insecten op de planten afkomen.

Meer insecten en vogels, minder wateroverlast en lagere temperaturen. Timo en Sanne uit Amersfoort zijn blij met hun groene schuurdaken.

In de Utrechtse wijk Leidsche Rijn staat sinds vorig jaar zomer een bijzonder wooncomplex. In Hof van Leeuwesteyn wonen senioren en gezinnen samen rondom een binnentuin waar ze kunnen wandelen, spelen, picknicken en tuinieren.

 In een smalle strook tussen de A2-tunnel en het Amsterdam-Rijnkanaal staan 94 seniorenwoningen en 17 eengezinswoningen, allemaal sociale huurwoningen. Hier wonen 55-plussers met en zonder zorgvraag samen met hun burens met kinderen in één wooncomplex. Dirk Wijkstra, vastgoedontwikkelaar bij WoonIn, vertelt: “Het idee van dit project is dat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen wonen, omdat er een samenwerking is met een zorgorganisatie en omdat burens elkaar helpen. Bijvoorbeeld met chauffeurs als de regiotaxi niet komt opdagen of door een boodschap te doen. Als mensen reageren op de woning, dan volgt een gesprek over bijvoorbeeld hun bijdrage aan de woongemeenschap.”

Het hele ontwerp staat namelijk in het teken van ontmoeten; er is een grote ontmoetingsplek direct naast de ingang van het gebouw en de voordeuren van de eengezinswoningen liggen aan de gemeenschappelijke binnentuin. “Voor de tuin kregen we subsidie van de provincie Utrecht. Door het zo in te richten, kom

Dirk Wijkstra in de binnentuin van Hof van Leeuwesteyn.

Het hele wooncomplex
en de binnentuin,
**staan in het
teken van
ontmoeten**

je automatisch met elkaar in contact, iets wat voor dit concept heel fijn is.”

Gevelbeplanting en wadi's

In de binnentuin, ontworpen door landschapsarchitect Hanneke Kijne, is het heerlijk groen. Bomen, struiken, vaste planten en een kruidenrijk grasveld trekken allerlei vogels en insecten aan, terwijl de bewoners er verkoeling vinden tijdens warme dagen. Er is gekozen voor bomen die schaduw geven en tegelijkertijd genoeg licht doorlaten, zodat de woningen niet te donker worden. Om de gevels van de woningen in de zomer koeler te houden, groeien er verschillende klimplanten tegenaan. Al het groen kan goed tegen de droogte, zodat er zo min mogelijk water gegeven hoeft te worden. Ook aan wateropvang

is gedacht: het hemelwater van de daken en de binnentuin wordt opgevangen in de drie met elkaar verboden wadi's en de wandelpaden zijn halfverhard, waardoor het regenwater in de ondergrond terechtkomt.

Wandelen, spelen en tuinieren

Voor Hanneke was dit een mooi project om te doen. “De binnentuin is de plek waar je met elkaar in contact komt. Dat kan een toevallige ontmoeting zijn als je met je boodschappentas thuiskomt of bewust als je samen met anderen tuiniert in de hoge bakken of de tuinkas. Ook de picknicktafels, die geschikt zijn voor mensen in een rolstoel, nodigen uit tot samenkomen. De tuin is bovendien groot genoeg om er een lekkere wandeling te maken.”

Ook aan de kinderen is gedacht. In de tuin vind je natuurlijke speelmogelijkheden: in de grootste wadi kunnen kinderen over stapstammen lopen en ook zijn er een aantal andere houten speelelementen. “Zeker nu het zomer is, maken mensen veel gebruik van de tuin”, vertelt Dirk. “De bewoners hebben een speciale groencommissie die betrokken is bij het beplanten en onderhouden van delen van de tuin, zoals de moestuin, de bloembakken en groenstroken. Het onderhoud van de rest van de tuin wordt gedaan door het hoveniersbedrijf.”

Uitdagingen

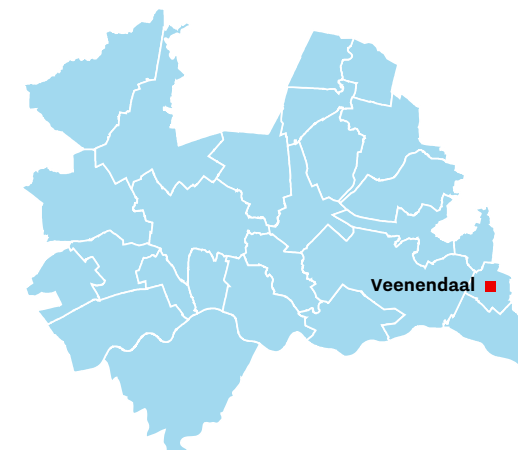
“Niet alles verliep gesmeerd bij de aanleg van de tuin”, vertelt Dirk. Zo bleek dat het water niet goed kon wegzakken in de grond. Dat heeft de hovenier moeten herstellen.” Hanneke: “Maar dat hoort erbij, het zijn de kinderziektes waar we even doorheen moeten. Als je vooruitloopt op de troepen, kom je nou eenmaal obstakels tegen, maar alleen zo ga je vooruit.”

■ **“In de grootste wadi kunnen kinderen over stapstammen lopen”**

■ **“De binnentuin is de plek waar je met elkaar in contact komt, toevallig als je met je boodschappentas thuiskomt of bewust als je er samen met anderen tuiniert”**

klimmen, klauteren en verstoppertje spelen

op het groene schoolplein

Waar kinderen op het betegelde schoolplein eerst vooral rondfietsten, spelen ze tegenwoordig in de wilgenhut, springen van grote keien en verstoppertje spelen achter de struiken. Directeur Bouline Lindemulder van basisschool 't Speel-kwartier in Veenendaal is trots op het gerenoveerde groene schoolplein.

 Bouline vertelt: “Op sommige momenten in de zomer moeten binnenspelen, omdat het schoolplein te heet is, dat is niet wat je wil voor kinderen. Na heftige regenval lagen er bovendien enorme plassen voor de ingang van de school, omdat de afvoerput overstromde. Los daarvan was het schoolplein ook geen inspirerende plek om te zijn. Er lagen vooral stoeptegels en daarnaast hadden we twee speelhuisjes en een zandbak, dat was het. Er werd vooral over het schoolplein gefietst, want heel veel meer was er simpelweg niet te doen. Mijn wens was juist dat kinderen buiten verstoppertje kunnen spelen en lekker kunnen klimmen en klauteren. Maar ja, een heel schoolplein renoveren kost een klap geld. Ik had de afgelopen jaren al wel wat gespaard, maar een ton hadden we niet zomaar bij elkaar gespaard.”

Bouline klopte aan bij onder andere de provincie, waar ze iets meer dan 35.000 euro subsidie kon krijgen, een mooie eerste stap. “De rest van het geld hebben we via andere subsidies en het organiseren van een sponsorloop en een markt bij elkaar gekregen.”

Directeur Bouline Lindemulder samen met haar leerlingen op het groene schoolplein.

Leerlingenraad denkt mee

Al voor de aanvraag van de subsidie maakte Bouline samen met de leerlingenraad plannen voor het plein: waar moet het aan voldoen en wat is ons doel? Al snel kwamen de eerste ideeën. De kinderen wilden een boomhut, verstoppertje kunnen spelen en klauteren en klimmen. Bouline benaderde bewust een hoveniersbedrijf waar mensen werken met een achterstand tot de arbeidsmarkt. “Dat vind ik belangrijk, want zo krijgen de kinderen ook respect voor hen en zien ze dat deze mensen hartstikke veel kunnen. Dit vind ik belangrijk in het kader van maatschappelijke betrokkenheid.” Samen met de projectleider van het bedrijf gingen de kinderen op pad langs andere locaties met groene schoolpleinen om te kijken wat

ze leuk vonden. Op basis hiervan kwam er een plan te liggen, waarop zowel de leerlingen als leerkrachten konden reageren. De ouders hield Bouline op de hoogte via de nieuwsbrief.

Spelen tussen het groen

Uiteindelijk werden de tegels gewipt en vervangen door bomen, heesters, bosplantsoentjes en vaste planten. Naast een buitenleslokaal kwamen er allerlei speelelementen voor de kinderen: een wilgentunnel, een wilgenhut, een ophoging met een glijbaan, een rioolpijp en keien om vanaf te springen of je achter te verstoppen. Bouline: “Iedereen is zo blij met het plein, geweldig om te zien. De leerkrachten geven houtbewerkingsles, maar ook

“Het betrekken van de kinderen bij het aanleggen en onderhouden van een groen schoolplein is iets wat ik elke school aanraad”

geschiedenisles in het buitenleslokaal, waar de zitplaatsen gemaakt zijn van de gewipte tegels. De kinderen spelen nu totaal anders; waar ze eerst het rondrijden op fietsen en karren heel belangrijk vonden, laten ze die nu links liggen en spelen samen. De bosjes, keien en rioolpijp zijn ideale verstoppelken, naar de glijbaan moeten ze zelf omhoogklauteren en in de wilgenhut en boomhut kunnen ze beschut spelen. Het doet de kinderen enorm goed. Daarnaast lijkt het ook alsof ze rustiger en geconcentreerder zijn in de klas als ze even hebben bewogen. En ook heel fijn: de gevoelstemperatuur op het plein is nu een stuk lager en we hebben geen last meer van regenplassen. Door het vervangen van de

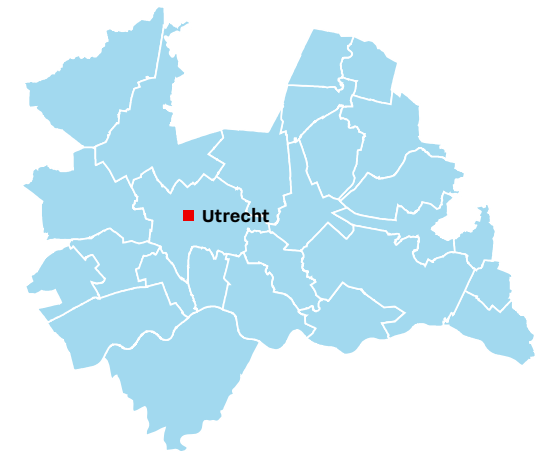
tegels door groen en houtsnippers trekt het regenwater nu weg in de bodem.”

Een plein van allemaal

Het onderhoud wordt gedaan door het hoveniersbedrijf, maar de kinderen helpen wel mee. Bouline: “We kijken altijd naar talenten van de kinderen. Degenen die van buitenszijn en tuinieren houden helpen vrijwillig mee. Het betrekken van de kinderen bij het aanleggen en onderhouden van een groen schoolplein is iets wat ik elke school aanraad. Neem daar echt de tijd voor. Dat betekent dat je ze niet alleen hun wensen laat doorgeven, maar ook laat reageren op het ontwerp en betreft bij de oplevering. Zo wordt het plein van allemaal.”

“De bosjes, keien en de rioolpijp zijn ideale verstoppelken”

Klimaatfontein zorgt voor verkoeling én bewustwording

In de Utrechtse wijk Kanaleneiland schittert en klettert sinds eind vorig jaar de klimaatfontein. Een plek om verkoeling te vinden, elkaar te ontmoeten en te spelen. Maar ook een plek om je te verwonderen en nieuwsgierig te raken over klimaatverandering en de gevolgen die dat heeft.

 Het is een mooie, zonnige middag als architect Christopher de Vries een bezoek brengt aan de kruising van de Bernadottelaan en de Monnetlaan in Utrecht. Daar staat de klimaatfontein die hij vanuit zijn architectenbureau Rademacher / de Vries Architecten ontwierp. Het is rustig rondom de fontein; een oudere zit op de rand, maar verder is er niemand te bekennen. Dan gaat de bel van een school uit de buurt. Uit alle hoeken komen kinderen aangerend en binnen een paar minuten is het er een drukte van jewelste en wordt er volop gespetterd.

Educatieve functie

Behalve een plek om elkaar te ontmoeten, te ontspannen en te spelen, heeft de fontein ook een educatieve functie. Elk uur stroomt hij helemaal vol en weer leeg, waarbij bezoekers kunnen zien hoe neerslag in de wijk wordt opgevangen. Bij lage hoeveelheden neerslag trekt het water de grond in, hogere hoeveelheden worden afgevoerd via het riool en bij extreme hoeveelheden loopt het riool over en ontstaan er overstromingen.

Buurtbewoners in gesprek, zittend op de rand van de klimaatfontein.

Hittestress tegengaan

Het idee om in de stad een kunstwerk te maken rondom klimaatadaptatie, komt van Fluid Future. Deze (ondertussen opgeheven) stichting zet samenwerkingen op tussen de watersector en makers uit de creatieve industrie om bewustwording rondom water creëren in de openbare ruimte. “We hadden nog geen specifieke locatie op het oog, maar in gesprekken met de gemeente Utrecht kwam Kanaleneiland er als perfecte locatie uit. Er waren al plannen om de wijk klimaatadaptief te renoveren, zowel de woningen als de openbare ruimte. Het is een wijk met veel hoogbouw en weinig eigen buitenruimte, dus zoeken inwoners

verkoeling, ontspanning en plezier in de openbare ruimte. Het opvangen van water gebeurt vooral uit het zicht van bewoners, via daken of onder de grond, terwijl wij het thema juist zichtbaar wilden maken. Ons idee was dus een perfecte aanvulling op de plannen die er al lagen.”

Klimaatverandering beleven

Lotte werkte vanuit haar stichting al vaker samen met de provincie Utrecht aan allerlei projecten rondom het thema water, dus kent de weg daar relatief goed. Met hulp van subsidie van de provincie kreeg ze het project van de grond en werd het architectenbureau benaderd om een concreet ontwerp te

“Het is een wijk met veel hoogbouw en weinig eigen buitenruimte, **dus zoeken inwoners verkoeling, ontspanning en plezier in de openbare ruimte**”

maken. Zij gingen met buurtbewoners in gesprek en kwamen uiteindelijk met het idee van de fontein. Christopher: Een fontein is van oudsher een plek die mensen aantrekt, jong en oud. Door het veranderende waterpeil tonen we niet alleen het systeem achter wateropvang, maar maken we het ook beleefbaar. Niet via een bordje met uitleg, maar door verwondering en nieuwsgierigheid op te wekken. Dat beklijft veel beter. We wilden een plek maken waar mensen elkaar ontmoeten, plezier hebben en tegelijkertijd ervaren hoe de wijk met extremere weersomstandigheden omgaat.”

Uitdagingen

Stichting Fluid Future is blij dat het gelukt is om subsidie voor het project te krijgen, ook al kostte het aardig wat tijd. “Sommige vragen van de subsidieadviseur waren erg gedetailleerd, terwijl het niet altijd lukt om alles van tevoren al helemaal duidelijk en uitgewerkt te hebben. Iets meer lucht en ruimte in subsidieregelingen zou prettig zijn, ook al snappen we dat zorgvuldigheid

belangrijk is. Voor ons als stichting is het bovendien ook lastig om zo'n groot project vooraf te financieren, zoals de standaard is binnen de subsidieregeling.”

Wachten op de beplanting

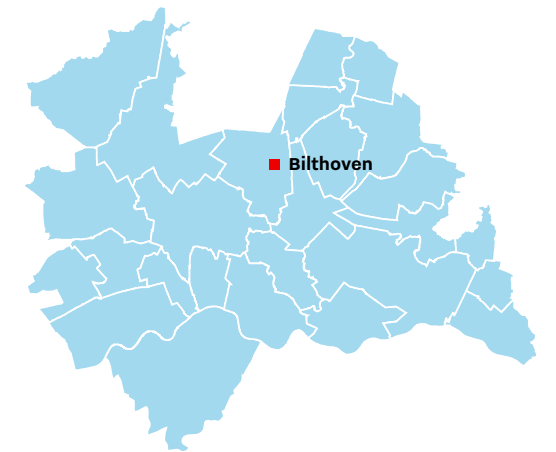
Op 14 september 2024 werd de klimaatfontein geopend. Nu is het wachten op de verkoelende beplanting in het binnenste deel van de fontein. Christopher: “We moeten met zoveel zaken rekening houden dat veel van de beplanting die we in gedachten hadden afvalt. Zo mag de beplanting niet bladverliezend zijn in verband met onderhoud. Het moet tegen droogte kunnen én tegen natte voeten, want met spelende kinderen zal er water in het groen belanden. En natuurlijk moet de beplanting ook voor een groot deel inheems zijn om meer insecten aan te trekken. Het is wel jammer dat er nu in de zomer nog geen schaduwgevende bomen en planten staan in de ‘binnentuin’ van de fontein, maar we hebben vertrouwen dat we dit samen met de gemeente gaan afmaken. Gelukkig hebben de bewoners wel al het verkoelende water.”

“**We wilden een plek creëren waar je plezier hebt van water en tegelijkertijd ziet hoe de wijk omgaat met een teveel aan water**”

Van grijze speelpleinen naar groene speeltuinen

Zo'n 50 jaar oud waren de drie speeltuintjes in de wijk Centrum II in Bilthoven. Meer dan tegels en wat zandbakken waren het niet. Bewoners van de wijk sloegen de handen ineen en met hulp van subsidies werden de speeltuintjes compleet vernieuwd én vergroend.

De verwaarloosde speeltuintjes waren al langere tijd een doorn in het oog voor Bas Sollie, bewoner van de wijk Centrum II in Bilthoven. Hij vertelt: “We wonen hier aardig groen, want onze wijk wordt omsloten door bos, maar de speeltuintjes waren ronduit deprimerend. Tegels, een paar versleten speeltoestellen en een zandbak die dienstdeed als kattenbak. Dat was het. In de zomer werd het ook nog eens heel warm en rook je de rubberen tegels. Na heftige regenbuien lagen de pleintjes vol plassen, want er was geen goede regenwaterafvoer. Met mijn kinderen ging ik dus vaak ergens anders spelen, zoals in de Torteltuinen in Den Dolder.” Verschillende bewoners probeerden in de afgelopen jaren iets voor elkaar te krijgen, maar individueel liepen ze telkens tegen een muur aan. Toen Bas in 2022 zelf contact opnam met de gemeente kreeg hij het advies om een wijkvereniging op te richten, zodat de bewoners als vereniging subsidie konden aanvragen.

Wijkbewoner Bas Sollie bij een van de groene speeltuinen in Bilthoven.

Groener en natuurlijker

Bas en vier andere bewoners richtten wijkvereniging Wijk Centrum II op en polsten

bij de kinderen en volwassenen uit de buurt wat hun wensen waren. Uiteindelijk kwam er een plan voor het groener en natuurlijker maken van de speelpleintjes. Bas: “We wilden er fijne plekken van maken zonder extreme hitte en regenplassen, waar oud en jong elkaar kunnen ontmoeten.” De plannen die de wijkvereniging had, waren niet goedkoop; het zou zo’n €135.000 gaan kosten. Bas was vastberaden en samen met de vereniging schreef hij meerdere fondsen aan, waaronder die van de provincie Utrecht, Jantje Beton, het waterschap, de gemeente en de Postcodeloterij. “Dat was best veel werk, want elke subsidieverstrekker stelt andere eisen aan het plan. Maar ik ben een doorzetter en uiteindelijk kregen we het volledige bedrag bij elkaar.”

Van waterpomp tot houten klimrek

Om advies te krijgen en inspiratie op te doen, ging Bas een dag op pad met een ecooloog. Bas: “Ik kwam in contact met een enthousiaste ecooloog en dat was echt hartstikke leuk. Hij nam me mee naar een speeltuin in Amersfoort om te laten zien wat er allemaal mogelijk was. Uiteindelijk heeft hij bedacht welke planten waar moesten komen; onderhoudsvriendelijk, goed voor de bijen en vlinders en geschikt voor de bosgrond die hier ligt.” Eind 2022 zijn de biodiverse speeltuintjes aangelegd; een enorm verschil met voorheen: bomen, planten, een waterpomp, een insectenhotel, een picknicktafel, een heuveltje met glijbaan en een klimrek van hout. De meer dan 6000 tegels wipten de bewoners er zelf uit. Bas

“In de zomer werd het ook nog eens heel warm en rook je de rubberen tegels”

gaat verder: “Ik zette een tegelwipactie op en er kwamen zoveel mensen helpen, ook buurtbewoners die we nog niet kenden.”

Speeltuin is nu favoriet

Bas en zijn gezin gaan niet langer naar andere speelplekken, want de speeltuin voor hun deur is nu favoriet. Het is er een stuk drukker dan voorheen. “De waterpomp is een groot succes, al helemaal op warme dagen. Kinderen brengen constant water naar de zandbak om ‘taarten te bakken’ of zand naar de waterpomp om dammen te bouwen. Een afvoer is er niet, want door de grote hoeveelheden groen, trekt alle regenwater direct de grond in. Over de zandbak zit een net waarmee we hem in de avond kunnen afdekken tegen katten. De laatste die weggaat moet het net eroverheen doen en dat gaat bijna altijd goed, heel fijn. Er zijn veel meer

mogelijkheden om te spelen nu en het spelen is bovendien een stuk creatiever geworden.”

Bredere functie

Ook de wijkbewoners zonder jonge kinderen zijn blij met de vergroening en de wijkvereniging heeft al vele complimenten gehad. Bas: “Elk jaar organiseren we het lichtjesfeest om te vieren dat de lente er weer aankomt. We wandelen een met lantaarntjes en waxinelichtjes verlichte route die langs alle drie de speeltuinen gaat en bij elke speeltuin staat dan wat lekkers klaar dat bewoners zelf maken. Ook voor de biodiversiteit zijn de nieuwe speeltuintjes waardevol; het insectenhotel wordt druk bezocht. Als mensheid werken we de natuur vaak tegen en op deze manier kunnen we iets terug doen en de natuur juist een handje helpen.”

In twee weekenden
haalden de ouders

alle tegels van het schoolplein eruit

In 2022 stapt een groepje ouders naar directeur Diana Brouwer van OBS de Plantage in Houten; ze willen een groener schoolplein voor hun kinderen. Diana is meteen enthousiast en twee jaar later rennen de kinderen over een heuveltje, leren rekenen terwijl ze buiten bewegen en krijgen les over struiken en bloemen in de zitkuil.

 Het schoolplein van OBS de Plantage is in 2022 nog een klassiek schoolplein: tegels, een zandbak en wat speeltoestellen. In de zomer bovendien bloedheet en na hevige buien trekt het regenwater maar moeizaam weg. Dat kan anders, vindt een aantal ouders. Ze willen dat hun kinderen spelend kunnen leren en meer uitdaging krijgen. Na het bezoeken van een congres van IVN Natuureducatie leggen ze hun plan voor het vergroenen van het schoolplein neer bij directeur Diana Brouwer. Zij vertelt: “Samen met twee ouders, twee leerkrachten en leerlingen van de leerlingenraad richtten we een werkgroep op. De leerlingen en leerkrachten maakten een moodboard waarop ze hun wensen lieten zien. De ouders regelden een bedrijf dat een paar keer langskwam om samen met de leerlingen het schoolplein te bekijken en het plan te bespreken. Ook het aanvragen van fondsen deden de ouders zelf.”

Schooldirecteur Diana Brouwer, met het groene schoolplein op de achtergrond.

Zelf geld ophalen

Naast de fondsen halen de leerlingen met hulp van hun ouders ook zelf geld op; ze leveren flessen in, wassen auto's en houden een sponsorloop. In elke klas hangt een meter om bij te houden hoeveel geld er al in de pot zit en voor de klas met de hoogste opbrengst regelen de ouders een prijs. Via een nieuwsbrief, Facebook en de schoolapp wordt iedereen op de hoogte gehouden. Samen halen de leerlingen maar liefst €20.000 op. Via een oproep op de schoolapp wippen de ouders samen met wat leerkrachten in twee weekenden alle tegels uit het plein en voeren ze af. Diana: "Het groene schoolplein werd echt een project van de hele school."

Niet alles volgens plan

In november 2023 is het zover en start het aanleggen van het schoolplein: een heuveltje om overheen te rennen, een fietsparcours, boomschors onder de speeltoestellen, planten, struiken en een insectenhotel. Alles gaat in overleg met de gemeente die verantwoordelijk is voor het onderhoud aan de speeltoestellen. In maart 2024 viert de school de opening van het nieuwe schoolplein. "Niet alles is gegaan zoals gepland", vertelt Diana eerlijk. "Helaas is er minder schaduw dan we hoopten, omdat we geen grote bomen konden aanplanten. Onder de tegels bleek een laag met gestort puin te liggen, waardoor we het moeten doen met kleinere boompjes en struiken."

“Voorheen weken veel ouders en kinderen uit naar het hiernaast gelegen park om te spelen, **nu komen ze hier**”

Maar alsnog zorgt het nieuwe groen voor genoeg verkoeling en schaduw op warme dagen en kan het regenwater nu goed weggelopen, waardoor we geen wateroverlast meer hebben. Verder hebben we de moestuin laten varen. Tijdens de vakanties bleek het onderhoud lastig te regelen te zijn en al snel werd het in die periodes een hangplek voor jongeren. We hebben er nu een wilde bloementuin van gemaakt. Het onderhoud van het groen doen de leerlingen samen met een bedrijf waar mensen met een beperking werken. Voor de kinderen heel leerzaam, want zo zien ze dat ook zij hartstikke veel kunnen."

Groot plezier

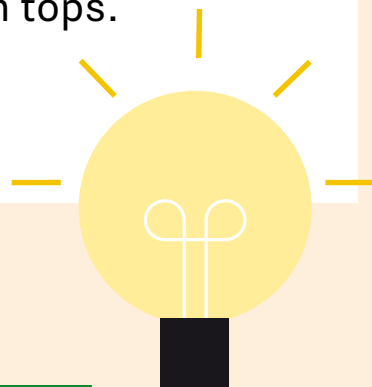
Diana: "Voorheen weken veel ouders en kinderen uit naar het hiernaast gelegen

park om te spelen, nu komen ze hier. We merken ook dat er veel minder ruzie is tussen leerlingen onderling. Voor elk kind is er nu wat wils, omdat er allerlei verschillende manieren van spelen mogelijk zijn. Bovendien doen leerkrachten zonder groene vingers net zoals ik weer nieuwe kennis op. Bijvoorbeeld over het feit dat sommige planten in de winter niet dood zijn, maar in de herfst onder de grond verdwijnen om in het voorjaar weer op te komen. En ja, natuurlijk kleven er ook nadelen aan, zoals de boomschors die soms de putten verstopt en die we er dan zelf uit moeten halen. En we hebben ook al de eerste insectenbulten moeten uitzuigen. Maar dit weegt niet op tegen het grote plezier dat het oplevert, zowel voor de leerlingen als de leerkrachten."

Tips

Geïnspireerd geraakt om ook de subsidie 'groene, gezonde en klimaatbestendige steden en dorpen' aan te vragen? Bekijk deze tips en tops.

Groen gaat voor

'Groene' maatregelen hebben de voorkeur boven 'grijze' maatregelen. Een aantal bomen geven schaduw in de zomer én dragen bij aan de biodiversiteit van het plein, en draagt daarbij nog beter bij aan onze doelen dan alleen een schaduwdoek.

Het beplantingsplan

Een beplantingsplan opsturen is niet verplicht, maar als je er een opstuurt is het prettig wanneer je bij de planten aangeeft of ze 1) inheems zijn of 2) op een andere manier bijdragen aan de biodiversiteit en/of 3) eetbaar zijn (voor een schoolplein). Een makkelijke manier om dat te doen is door de lijst als schema aan te leveren, waarbij je kolommen maakt voor 'inheems', 'biodivers' en 'eetbaar', en de planten afvinkt.

Voeg een legenda toe

Als je een ontwerptekening aanlevert, zet er dan ook een legenda bij. Foto's van beplanting of voorzieningen (bijvoorbeeld bankjes) verlevendigen het ontwerp.

- struiken
- zitplekken
- wadi
- gras
- houtsnippers

In het projectplan alle voorwaarden van de subsidie nalopen

Zorg dat je de subsidievoorwaarden goed hebt gelezen. Het projectteam dat de aanvraag beoordeelt, moet kunnen controleren of je aan alle voorwaarden voldoet. Dat kun je op verschillende manieren laten zien. Zo voegde een stichting een schema aan het projectplan toe waarin de voorwaarden stonden, en vinkte letterlijk af of het plan eraan voldeed.

Tegels weghalen

Heb je in je ontwerp wel écht alle onnodige tegels weggehaald? Het is zonde als je toch bezig bent en die kans laat liggen! Bijvoorbeeld: zijn alle paden even breed nodig, of kan een deel van een plein ook groen worden ingericht? Hoe minder 'harde' oppervlakken, hoe beter.

Maak je aanvraag concreet

Jij bent overtuigd van je project, maar degene die je aanvraag behandelt, is dat nog niet. Als je enthousiaste uitspraken doet over je project ("een geweldig project voor klimaatadaptatie"), maak dan ook concreet waarom het zo is ("van ons terrein gaan we 90% vergroenen").

Bijzondere samenwerkingen

Samen kom je verder! Een goed voorbeeld van een bijzondere samenwerking: leerlingen van een middelbare school ontwierpen een nieuw groen schoolplein voor een school in de buurt en hielpen ook mee met de aanleg van het plein. Win-win situatie: de leerlingen doen praktijkervaring op en de kosten voor een nieuw schoolplein blijven laag!

Slim combineren

Projecten die meerdere thema's tegelijk aanpakken zijn extra waardevol. Zo wil een gemeente in de provincie Utrecht de binnenstad vergroenen. Naast het plaatsen van bomen en het omvormen van parkeerplaatsen naar groene plekken, vroeg de gemeente ook subsidie aan voor vouchers voor bewoners. Met deze vouchers willen ze het afkoppelen van regenwater of het aanleggen van een geveltuin aanmoedigen.

Een project waar iedereen gebruik van kan maken

Projecten waar iedereen gebruik van kan maken, zijn een toevoeging voor de buurt of wijk. Denk aan een groen openbaar schoolplein, een gezamenlijke binnentuin of een stukje groen bij een bedrijf waar ook buurtbewoners of voorbijgangers welkom zijn.

Groen inzetten voor verbinding

Groen zorgt voor ontmoeting en betrokkenheid. Betrek bewoners, collega's, leerlingen en ouders bij het onderhoud of het beheer van het groen. Zo ontstaat er meer eigenaarschap én verbinding.

& Tops

Meer tips, specifiek voor schoolpleinen?
Kijk op utrechtsschoolpleinen.nl/stappenplan

Ook subsidie aanvragen?
provincie-utrecht.nl/klimaatgroengezond

Colofon

Uitgave

provincie Utrecht

Programmateam Klimaatadaptatie, Aanpak Biodiversiteit
in Stad & Dorp, Programma Gezond & Veilig en het
voormalig Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving

Tekstschrijver

KimTikt tekstbureau

Fotografie

Hanne Hansen Photography

Vormgeving

Vorm de Stad

Meer informatie

provincie-utrecht.nl/klimaatadaptatie

klimaatgroengezond@provincie-utrecht.nl

Datum

september 2025

